



## Teaching Guide

| Teaching Guide           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |        |                             |           |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-----------------------------|-----------|
| Identifying Data         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |        |                             | 2019/20   |
| Subject (*)              | Childhood and youth psychopathology                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |        | Code                        | 652511208 |
| Study programme          | Mestrado Universitario en Psicopedagogía                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |        |                             |           |
| Descriptors              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |        |                             |           |
| Cycle                    | Period                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Year   | Type                        | Credits   |
| Official Master's Degree | 1st four-month period                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | First  | Obligatory                  | 3         |
| Language                 | Spanish                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |        |                             |           |
| Teaching method          | Face-to-face                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |        |                             |           |
| Prerequisites            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |        |                             |           |
| Department               | Psicología                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |        |                             |           |
| Coordinador              | Otero Otero, Patricia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | E-mail | patricia.otero.otero@udc.es |           |
| Lecturers                | Otero Otero, Patricia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | E-mail | patricia.otero.otero@udc.es |           |
| Web                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |        |                             |           |
| General description      | Introducir al alumnado en los principales conceptos relacionados con la psicopatología con la psicopatología general y especial: principales criterios y modelos en psicopatología; familiarizarse con los principales sistemas de clasificación de la conducta anormal (DSM y CIE); acercamiento a los principales trastornos infanto-juveniles. |        |                             |           |

## Study programme competences

| Code | Study programme competences                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| A1   | Planificar programas, proxectos e servizos de intervención para a mellora dos membros da comunidade educativa, aplicables a diferentes contextos e grupo destinatario.                                                                                                            |
| A2   | Ser capaz de asesorar centros, profesionais, familias e institucións co fin de axudar a resolver problemas educativos e promover a innovación                                                                                                                                     |
| A3   | Capacidade para considerar as múltiples variables intrapersoais, interpersoais e contextuais que inciden no proceso de ensino-aprendizaxe e para avaliar e intervir na mellora dos recursos motivacionais.                                                                        |
| A4   | Capacidade para coordinar, facilitar e impulsar a utilización de medios e recursos didácticos e multimedia favorecedores de atención á diversidade                                                                                                                                |
| A5   | Planificar a intervención educativa en diferentes contextos, identificando e interpretando as dificultades e trastornos que poidan xurdir no proceso de ensino-aprendizaxe.                                                                                                       |
| A6   | Dominar o marco lexislativo que regula o funcionamento das diversas institucións e adoptar un marco teórico de referencia que ampare os criterios de selección dos diferentes instrumentos e estratexias de diagnóstico, intervención e avaliación.                               |
| A8   | Deseñar, implementar e avaliar prácticas educativas, programas e servizos que dean resposta ás necesidades das persoas, organizacións e colectivos específicos, promovendo a presenza, participación e éxito de todo o alumnado en contornos educativos e sociolaborais.          |
| A9   | Desenvolver estratexias, técnicas e recursos para a prevención, detección e avaliación de necesidades específicas de atención educativa                                                                                                                                           |
| A11  | Redactar, presentar, defender informes e outros documentos básicos que contribúan a unha óptima comunicación en contextos multidisciplinares                                                                                                                                      |
| A13  | Ser capaz de deseñar, desenvolver e avaliar procesos de investigación educativa, utilizando os métodos máis apropiados á natureza do problema, á finalidade da investigación e os criterios científicos máis adecuados, con especial énfase nos procesos de investigación na aula |
| A14  | Coñecer as necesidades formativas básicas nos diferentes contextos escolares e sociolaborais, poñendo especial atención naquelas competencias que favorezan o traballo en contornos multiculturais                                                                                |
| A15  | Coñecer e valorar as competencias que buscan o desenvolvemento do potencial individual, os procedementos que se utilizan para a súa concreción práctica, o contido e nivel de cualificación, así como a necesidade da educación ao longo da vida                                  |
| A16  | Coñecer os principios básicos do comportamento, as súas alteracións, e colaborar no deseño de programas de promoción da saúde                                                                                                                                                     |
| B1   | Capacidade de creatividade e innovación                                                                                                                                                                                                                                           |
| B2   | Aprender a aprender                                                                                                                                                                                                                                                               |
| B3   | Capacidade de resolución de problemas                                                                                                                                                                                                                                             |
| B4   | Capacidade de aplicar coñecementos na práctica psicopedagóxica                                                                                                                                                                                                                    |



|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| B5  | Capacidade para expoñer as ideas elaboradas, de forma oral e escrita                                                                                                                                                                                                                         |
| B6  | Traballar de forma autónoma e con iniciativa                                                                                                                                                                                                                                                 |
| B7  | Traballar de forma colaborativa                                                                                                                                                                                                                                                              |
| B8  | Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional                                                                                                                                                                                                              |
| B9  | Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.                                                                                                                 |
| B10 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.                                                 |
| B11 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| B12 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades                                                                                                  |
| B13 | Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo.                                                                                                                             |
| C3  | Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida                                                                                                               |
| C4  | Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común                                        |

| Learning outcomes                                                                           |      |                             |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|------|-----------------------------|-----|
| Learning outcomes                                                                           |      | Study programme competences |     |
| Conocer los principios básicos del comportamiento saludable así como de la conducta anormal | AJ1  | BC1                         | CC3 |
|                                                                                             | AJ2  | BC2                         | CC4 |
|                                                                                             | AJ3  | BC3                         |     |
|                                                                                             | AJ5  | BC6                         |     |
|                                                                                             | AJ6  | BC7                         |     |
|                                                                                             | AJ8  | BC8                         |     |
|                                                                                             | AJ11 | BC11                        |     |
|                                                                                             | AJ14 |                             |     |
|                                                                                             | AJ15 |                             |     |
|                                                                                             | AJ16 |                             |     |
| Conocer y discriminar entre la variedad de alteraciones del comportamiento                  | AJ1  | BC1                         | CC3 |
|                                                                                             | AJ2  | BC2                         | CC4 |
|                                                                                             | AJ3  | BC3                         |     |
|                                                                                             | AJ4  | BC4                         |     |
|                                                                                             | AJ6  | BC6                         |     |
|                                                                                             | AJ8  | BC7                         |     |
|                                                                                             | AJ11 | BC8                         |     |
|                                                                                             | AJ13 | BC12                        |     |
|                                                                                             | AJ15 |                             |     |
|                                                                                             | AJ16 |                             |     |



|                                                                                                                                                                                                                                          |      |      |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|------|-----|
| Conocer el estado actual de la investigación en el ámbito de la psicopatología infanto-juvenil                                                                                                                                           | AJ2  | BC1  | CC3 |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ3  | BC2  | CC4 |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ5  | BC3  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ11 | BC5  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ13 | BC7  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ14 | BC9  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ16 | BC10 |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          |      | BC11 |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          |      | BC12 |     |
| Ser capaz de detectar problemas susceptibles de intervención psicológica en el ámbito educativo                                                                                                                                          | AJ1  | BC1  | CC3 |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ4  | BC2  | CC4 |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ5  | BC3  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ8  | BC4  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ9  | BC5  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ11 | BC7  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ14 | BC8  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ15 | BC10 |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ16 | BC11 |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          |      | BC13 |     |
| Ser capaz de colaborar en el diseño de programas de promoción de la salud y prevención de la enfermedad                                                                                                                                  | AJ5  | BC1  | CC3 |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ6  | BC2  | CC4 |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ9  | BC3  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ11 | BC4  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ15 | BC7  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ16 | BC8  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          |      | BC10 |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          |      | BC11 |     |
| Poseer y comprender conocimientos que aporten una base u oportunidad de ser originales en el desarrollo y/o aplicación de ideas, a menudo en un contexto de investigación                                                                | AJ4  | BC2  | CC4 |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ5  | BC3  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ6  | BC8  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ9  | BC9  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ15 | BC11 |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ16 |      |     |
| Que los estudiantes sepan aplicar los conocimientos adquiridos y su capacidad de resolución de problemas en entornos nuevos o poco conocidos dentro de contextos más amplios (o multidisciplinares) relacionados con sus área de estudio |      | BC10 |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          |      | BC12 |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          |      | BC13 |     |
| Capacidad de organización y planificación                                                                                                                                                                                                | AJ5  | BC1  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ16 | BC2  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          |      | BC4  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          |      | BC5  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          |      | BC6  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          |      | BC10 |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          |      | BC11 |     |
| Comportarse con ética y responsabilidad social como ciudadano y como profesional                                                                                                                                                         | AJ4  | BC3  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ5  | BC8  |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ9  | BC10 |     |
|                                                                                                                                                                                                                                          | AJ15 | BC12 |     |

| Contents |           |
|----------|-----------|
| Topic    | Sub-topic |



|                                                         |                                                                                                                                |
|---------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Aspectos conceptuales en psicopatología                 | Principales conceptos<br>Criterios<br>Modelos                                                                                  |
| Principales sistemas de clasificación en psicopatología | La relevancia de la clasificación<br>DSM<br>CIE                                                                                |
| Trastornos del espectro de autismo                      | Introducción<br>Prevalencia<br>Características y manifestaciones<br>Atención temprana<br>Hipótesis etiológicas<br>Intervención |
| Trastorno por déficit de atención e hiperactividad      | Introducción<br>Prevalencia<br>Características y manifestaciones<br>Hipótesis etiológicas<br>Intervención                      |
| Trastorno bipolar en la infancia                        | Introducción<br>Prevalencia<br>Características y manifestaciones<br>Hipótesis etiológicas<br>Intervención                      |
| Trastorno por estrés postraumático                      | Introducción<br>Prevalencia<br>Características y manifestaciones<br>Hipótesis etiológicas<br>Intervención                      |
| Consecuencias del abuso sexual                          | Introducción<br>Prevalencia<br>Características y manifestaciones<br>Hipótesis etiológicas<br>Intervención                      |

| Planning                                                                                                                        |                                                         |                      |                               |             |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|----------------------|-------------------------------|-------------|
| Methodologies / tests                                                                                                           | Competencies                                            | Ordinary class hours | Student?s personal work hours | Total hours |
| Case study                                                                                                                      | A2 A3 A1 A5 A8 A11<br>B1 B2 B3 B4 B5 B6<br>B7 B11 C3 C4 | 11                   | 5.5                           | 16.5        |
| Objective test                                                                                                                  | A6 A13 A15 A16 B3<br>B4                                 | 1                    | 9.5                           | 10.5        |
| Guest lecture / keynote speech                                                                                                  | A4 A9 A14 A16 B8 B9<br>B10 B12 B13                      | 45                   | 0                             | 45          |
| Personalized attention                                                                                                          |                                                         | 3                    | 0                             | 3           |
| (*)The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students. |                                                         |                      |                               |             |

| Methodologies |                                                                                                                      |
|---------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Methodologies | Description                                                                                                          |
| Case study    | Presentaranse estudos de casos que os alumnos deberán analizar e debatir aula, aplicando os coñecementos adquiridos. |



|                                |                                                                                                        |
|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Objective test                 | A avaliación da materia realizarase mediante un exame tipo test.                                       |
| Guest lecture / keynote speech | O profesor presentará aos estudantes un resumo esquematizado do contido central dos temas do programa. |

| Personalized attention                       |                                                                                                    |
|----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Methodologies                                | Description                                                                                        |
| Guest lecture / keynote speech<br>Case study | Fixarase unhas horas de tutorías para resolver as dudas relacionadas cos casos analizados en clase |

| Assessment     |                                                         |                                                                                                          |               |
|----------------|---------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Methodologies  | Competencies                                            | Description                                                                                              | Qualification |
| Case study     | A2 A3 A1 A5 A8 A11<br>B1 B2 B3 B4 B5 B6<br>B7 B11 C3 C4 | Os alumnos deberán analizar e debater na aula os caso presentados, aplicando os coñecementos adquiridos. | 20            |
| Objective test | A6 A13 A15 A16 B3<br>B4                                 | Exame tipo test con sólo unha alternativa correcta.                                                      | 80            |

| Assessment comments                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Na aplicación da "Norma que regula o réxime de dedicación ao estudo e a permanencia e a progresión dos estudantes de grao e máster universitario na UDC" (aprobada en Consello de Goberno de 4 de maio de 2017), os alumnos aos que lle fora recoñecido a condición de estudantes a tempo parcial e a correspondente dispensa académica, quedarán eximidos da obrigatorio de asistencia; nenbargantes, estos alumnos deberán entregar os correspondentes informes de casos antes da data establecida para a realización do exame da asignatura |

| Sources of information |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Basic                  | American Association of Intellectual and Developmental Disabilities (2011). Discapacidad intelectual: definición, clasificación y sistemas de apoyo (undécima edición). Madrid: Alianza. American Psychiatric Association (APA) (2002). Manual Diagnóstico y Estadístico de los Trastornos Mentales DSM-IV-TR. Barcelona: Masson. American Psychiatric Association (APA) (2013). Guía de consulta de los criterios diagnósticos del DSM 5. Arlington, VA: APA. Baron-Cohen, S. y Chaparro, S. (2010). Autismo y síndrome de Asperger. Madrid: Alianza editorial. Buendía, JR. (2004). Psicopatología en niños y adolescentes. Madrid: Pirámide. Caballo, V. y Simón, MA. (2002). Manual de psicología clínica infantil y del adolescente (2 vols.). Madrid: Pirámide. Garayzábal, E., Fernández, M. y Díez-Itza, E. (2010). Guía de intervención logopédica en el síndrome de Williams. Madrid: Síntesis. García Pérez EM, Magaz A. (2003). Hiperactividad. Guía para profesores. Cruces-Baracaldo: COHS. González, R. (2005). Psicopatología del niño y del adolescente. Madrid: Pirámide. Katty Hunter, K. (2000). Manual del Síndrome de Rett: en palabras que tú puedes comprender, por los que te comprenden. Valencia: Asociación Valenciana del Síndrome de Rett. OMS (1992, rev. 2008). Décima revisión de la clasificación internacional de las enfermedades. Trastornos mentales y del comportamiento. Madrid. Ed. Méditor. Pedrosa, E. (2009). Criaturas de otro planeta: crónica de una lucha contra el síndrome de Rett. Barcelona: RBA Libros. Rufo, M. (Coord.) (2005). Cómo afrontar la epilepsia. Una guía para pacientes y familiares. Madrid: Entheos. Vázquez, F., Otero, P., Blanco, V. y Torres, A. (2015). Terapia de solución de problemas para la depresión: una breve guía práctica en grupo. Madrid: Alianza Editorial. Vázquez, F., Otero, P. y Blanco, V. (2019). Depresión. Madrid: Síntesis. Vázquez, F., Otero, P., Torres, A. y Arrojo, M. (2016). Deja atrás la depresión y alcanza la felicidad. Madrid: Pirámide. |
| Complementary          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

| Recommendations                                      |
|------------------------------------------------------|
| Subjects that it is recommended to have taken before |
|                                                      |



|                                                          |
|----------------------------------------------------------|
| Subjects that are recommended to be taken simultaneously |
|                                                          |
| Subjects that continue the syllabus                      |
|                                                          |
| Other comments                                           |
|                                                          |

(\*)The teaching guide is the document in which the URV publishes the information about all its courses. It is a public document and cannot be modified. Only in exceptional cases can it be revised by the competent agent or duly revised so that it is in line with current legislation.